

Mariusz Fornagiel

Uniwersytet Jagielloński

Reforma rolna w Polsce i Czechosłowacji w latach 1944-1948

Celem pracy jest analiza porównawcza przebiegu reformy rolnej w Polsce i Czechosłowacji po II wojnie światowej. Wykorzystanie metody komparatystycznej umożliwiło wskazanie zasadniczych cech tego procesu. Wykazanie podstawowych różnic i podobieństw doprowadziło do próby odpowiedzi na pytanie o miejsce reformy rolnej w sowietyzacji tych dwóch sąsiadujących ze sobą państw. Praca składa się z trzech rozdziałów i podsumowania. W pierwszych z nich opisano rozwój gospodarczy rolnictwa na ziemiach czeskich, Słowacji i na ziemiach polskich od uwłaszczenia chłopów po koniec II wojny światowej. Omówiono również próby naprawy ustroju agrarnego podejmowane przez rządy II RP, Pierwszej Republiki Czechosłowackiej i Państwa Słowackiego. Rozdział drugi analizuje miejsce reformy rolnej w programach głównych sił politycznych tych państw, a następnie w głównych dokumentach programowych nowych władz – Manifeście Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego i Koszyckim Programie Rządowym. Omówiono także proces uchwalenia i główne postanowienia powojennych aktów prawnych będących podstawą przebudowy ustroju agrarnego. Rozdział trzeci stanowi zasadniczą część pracy analizując charakter przebiegu reformy rolnej, jej narodowościowy aspekt i efekty ekonomiczne. Osobnym rozważaniem poddano rolę prawa w działaniach komunistów wobec rolnictwa. Na końcu umieszczono polską i czechosłowacką reformę rolną w koncepcji „długiego trwania” Fernanda Braudela oraz „prześlonej rewolucji” Andrzeja Ledera. Podstawę źródłową pracy stanowią materiały archiwalne z Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Narodowego w Krakowie, Národního archivu w Pradze i Slovenského národného archívu w Bratysławie. Wykorzystano również prasę i opracowania w języku polskim, angielskim, czeskim i słowackim.